

Undersøgelse af planlagt, gennemført og aflyst under- visning i folkeskolen, novem- ber 2011

Rapport, maj 2012

Undersøgelse af planlagt, gennemført og aflyst undervisning i folkeskolen,
november 2011
Rapport, maj 2012

Forfatter: Line Steinmejer Nikolajsen

© UNI•C

Indhold

1	Sammenfatning.....	1
2	Baggrund for undersøgelsen.....	5
3	Planlagt, gennemført og aflyst undervisning.....	6
3.1	Resultater på landsplan for planlagt og gennemført undervisning.....	7
3.2	Skolemæssige forskelle på planlagt og gennemført undervisning.....	11
3.3	Kommunale forskelle på planlagt og gennemført undervisning.....	13
3.4	Regionale forskelle på planlagt og gennemført undervisning.....	17
3.5	Årsager til at timer må afholdes uden undervisning.....	18
3.6	Vikarernes uddannelsesbaggrund.....	20
3.7	Vikarernes tilknytning til skolen.....	24
3.8	Instruktion af vikarerne før timerne.....	27
3.9	Årsager til timeaflysninger.....	32
4	Planlagt, gennemført og aflyst specialundervisning.....	34
4.1	Specialundervisning uden for hjemklassen.....	34
4.2	Specialundervisning med støtte i hjemklassen.....	35
5	Generel håndtering af timer der ikke kan læses som planlagt.....	37
5.1	Skolebestyrelsens principper for håndtering af timerne.....	37
5.2	Faste retningslinjer for tilrettelæggelse af vikarundervisning.....	37
5.3	Opfølgning på vikarundervisning.....	38
5.4	Generelle spørgsmål vedrørende vikardækning opdelt på skolernes andel af timer læst efter planen og andel vikarundervisningstimer.....	39
5.5	Skolernes generelle kommentarer til undersøgelsen.....	42

Forord

Ministeriet for Børn og Undervisning har i samarbejde med UNI•C Statistik & Analyse foretaget en landsdækkende undersøgelse af planlagt, gennemført og aflyst undervisning i folkeskolen. Første del af undersøgelsen blev gennemført i november 2010 og mundede ud i rapporten 'Planlagt, gennemført og aflyst undervisning i folkeskolen november 2010', som blev offentliggjort i maj 2011. Anden del af undersøgelsen blev gennemført på tilsvarende vis i november 2011 – denne rapport analyserer og perspektiverer resultaterne fra undersøgelsen.

Ligesom ved undersøgelsen i november 2010 er det i 2011 lykkedes at få svar fra størstedelen af landets folkeskoler. Det er derfor muligt at tegne et meget sikkert billede af skolernes omfang af vikartimer og timeaflysninger i november måned.

Data for de enkelte kommuners skoler er sendt elektronisk til alle kommunalbestyrelser.

Maj 2012

1 Sammenfatning

1.1 Skolernes planlagte undervisning:

- På landsplan afholdes **91,2 %** af timerne i november 2011 som planlagt, når der ses på alle klassetrin under ét. Der er sket en lille stigning i forhold til undersøgelsen i 2010, hvor **90,7 %** af timerne blev læst som planlagt.
- 7,9 % af timerne i november 2011 afholdes som vikarundervisningstimer, så her er der sket et lille fald i fht. 2010, hvor 8,2 % af timerne var vikarundervisningstimer.
- 0,2 % af timerne i november 2011 afholdes som selvstændige undervisningstimer, hvilket er samme andel som i 2010.
- Der foregår altså samlet set undervisning i **99,3 %** af timerne, hvilket er omtrent samme andel som sidste år, hvor **99,1 %** af timerne blev afholdt med undervisning.
- De resterende **0,7 %** af timerne i november 2011 afholdes uden undervisning (det tilsvarende tal var i 2010 **0,9 %**). Disse resterende timer fordeler sig på, at 0,2 % af timerne afholdes som vikartimer uden undervisning (0,3 % i 2010), mens 0,4 % af timerne aflyses (0,5 % i 2010)¹.

1.1.1 Forskelle på klassetrin

- Både i november 2010 og 2011 læses en større andel af timerne efter planen for de yngste og de ældste klassetrin end for mellemtrinnene. Samtidig er der en større andel af vikarundervisningstimer hos mellemtrinnene. Selvstændige undervisningstimer forekommer primært i 7.-10. klasse. Vikartimer uden undervisning ligger konstant ret lavt for alle klassetrin, mens aflyste timer i meget begrænset omfang finder sted i de små klasser, men især findes fra 7. klassetrin og op efter.

1.1.2 Forskelle på skoler

- Resultaterne på landsplan dækker ligesom sidste år over en del spredning mellem de enkelte skolers resultater. Størstedelen af skolerne har læst mellem 85 % og 95 % af timerne efter planen, men der er også en gruppe af skoler, der har noget færre timer læst efter planen. Disse skoler har til gengæld en høj andel af vikarundervisningstimer, så der er altså stadig foregået undervisning i langt størstedelen af timerne også på disse skoler. Variationen i skolernes svar er meget lig resultaterne fra undersøgelsen i 2010.

¹ Grundet afrundinger kan det forekomme, at totalerne ikke stemmer præcist overens med delmængderne.

- Hvis skolernes svar grupperes efter skolernes størrelse, ses der en svag tendens til, at de små skoler med op til 250 elever afholder en lidt større andel af timerne efter planen og har lidt mindre andele af alle de øvrige kategorier af timer. Det samme gjorde sig gældende i 2010.

1.1.3 Kommunale forskelle

- Kommunalt set varierer andelen af timer læst efter planen fra 86 % til 97 % (i 2010 varierede det fra 85 % til 96 %). Der er altså omkring 10 procentpoints forskel mellem top og bund på kommunalt niveau.
- Både i 2010 og 2011 havde store kommuner en lidt mindre andel af timer læst efter planen og en større andel vikarundervisningstimer end de mindre kommuner.

1.1.4 Regionale forskelle

- Der læses flest timer efter planen i Region Nordjylland, Region Syddanmark og Region Midtjylland, mens færrest timer læses efter planen i Region Hovedstaden og Region Sjælland. Dette mønster gjorde sig gældende både i 2010 og 2011.

1.2 Årsager til at timer må afholdes uden undervisning

- Den hyppigst nævnte årsag til at timer afholdes uden undervisning i 2011 er *læreres sygdom, barns første sygedag, omsorgsdage, lægebesøg mm.* På en gennemsnitlig skole kan 73 % af den manglende undervisning henføres til denne årsag. Derudover nævnes *læreres efteruddannelse/kurser* også som en væsentlig årsag – gennemsnitligt 15 % af den manglende undervisning skyldes dette. De gennemsnitlige procentfordelinger på dette spørgsmål er omtrent magen til resultaterne fra 2010-undersøgelsen.

1.3 Vikarernes uddannelsesbaggrund

- På en gennemsnitlig skole dækkes omkring en tredjedel (33 %) af vikarundervisningstimerne og vikartimerne uden undervisning i børnehaveklasserne af pædagoguddannede vikarer, mens omkring 24 % dækkes af gymnasialt uddannede og en tilsvarende andel af læreruddannede vikarer.
- I 1.-10. klasse dækkes vikartimerne i 49 % af tilfældene af læreruddannede vikarer, mens 24 % af vikarerne er gymnasialt uddannede og 10 % er lærerstudenter på en gennemsnitlig skole.
- Der er dog store *regionale forskelle* på vikarernes uddannelse – i Region Nordjylland, Region Midtjylland og Region Syddanmark er gennemsnitligt omkring 60 % af vikarerne i 1.-10. klasse læreruddannede, mens dette gælder for under 30 % af vikarerne i Region Sjælland og Region Hovedstaden, hvor der er betydeligt større andele af gymnasialt uddannede vikarer.

- Der er ligeledes *forskel på små og store skoler*: Store skoler har gennemsnitligt en mindre andel af læreruddannede vikarer og en større andel af gymnasialt uddannede vikarer end de mindre skoler.
- Tendenserne vedrørende vikarernes uddannelsesbaggrund i 2011 er magen til resultaterne fra undersøgelsen i 2010.

1.4 Vikarernes tilknytning til skolen

- I børnehaveklasserne er gennemsnitligt 51 % af de anvendte vikarer i november 2011 ansat på skolen, mens 38 % er faste tilkaldevikarer og 11 % er løse vikarer.
- Der er omtrent lige store andele af vikarer ansat på skolen og faste tilkaldevikarer i 1.-10. klasse (begge omkring 44 %), mens de resterende 11 % er løse vikarer.
- Der er store *regionale forskelle* på vikarernes tilknytning til skolen: I Region Hovedstaden og Region Sjælland anvendes hyppigst faste tilkaldevikarer, mens der i Region Midtjylland, Region Nordjylland og Region Syddanmark hyppigst anvendes vikarer, der er ansat på skolen.
- Der er desuden *forskel på små og store skoler*: Små skoler har en større andel af fastansatte vikarer og en mindre andel af faste tilkaldevikarer end de større skoler.

1.5 Instruktion af vikarerne før timerne

- I 0.-3. klasse er vikarerne gennemsnitligt blevet instrueret om både stofområde og tilrettelæggelse i 66 % af vikarundervisningstimerne. I 4.-6. klasse er det tilsvarende tal 63 %, og i 7.-10. klasse er det 61 %. For alle tre grupper af klassetrin har vikarerne i omkring 6-7 % af timerne slet ingen instruktion modtaget, i omkring 21-23 % af timerne kun modtaget instruktion om stofområdet og i omkring 8-10 % af timerne kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen.
- Der er altså ikke de store forskelle i fordelingerne alt efter om der ses på de små klasser, mellemklasserne eller de store klasser, men dog tendens til et fald i andelen af timer med instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse (og en tilsvarende stigning i de øvrige kategorier), jo højere klassetrin der er tale om.
- Regionalt set adskiller Region Hovedstaden og Region Sjælland sig fra de øvrige tre regioner: I Region Hovedstaden er der en betydeligt større andel af timerne, hvor vikarerne slet ingen instruktion har modtaget, og i både Hovedstaden og Sjælland er der større andele af timerne, hvor vikarer kun har modtaget instruktion om stofområdet.
- Der er en tendens til, at skoler med op til 250 elever har en større andel af timer, hvor vikarer har modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse end på større skoler.

1.6 Årsager til timeaflysninger

- 63 % af skolerne med aflyste timer angiver mangel på kvalificerede vikarer som en væsentlig årsag til timeaflysningerne. Der er her sket en stigning i forhold til sidste år, hvor tallet var 57 %.
- Manglende penge på vikarbudgettet angives af 34 % af skolerne. Dette er et fald i forhold til sidste år, hvor 41 % af skolerne angav dette som en årsag.
- Der er også sket en lille stigning i andelen af skoler, der ikke har tid til at finde en vikar - fra 13 % i 2010 til 17 % i 2011.
- Mht. arbejdstidsaftaler som årsag til aflysninger er procentfordelingerne uændrede siden 2010 - mindre end 5 % af skolerne har angivet manglende fleksibilitet i henholdsvis de lokale og de centrale arbejdstidsaftaler for lærerne som årsag til timeaflysninger.

1.7 Specialundervisning uden for hjemklassen

- På landsplan læses 89,8 % af specialundervisningstimerne uden for hjemklassen efter planen, mens 1,6 % læses med vikar. 7,9 % af timerne aflyses, hvor eleverne sendes til hjemklassen, og 0,6 % af timerne aflyses, hvor eleverne ikke modtager nogen undervisning. Samme fordeling sås i 2010.

1.8 Specialundervisning med støtte i hjemklassen

- 89,9 % af specialundervisningstimerne med støtte i hjemklassen læses efter planen, mens 2,5 % læses med vikar og 7,6 % aflyses. Fordelingen er omtrent den samme som i 2010 – dog med en lille stigning i andelen af timer læst efter planen.

1.9 Principper for håndtering af timer, der ikke kan læses som planlagt

- 58,8 % af skolerne har fastlagt principper for håndtering af timer, der ikke kan læses som planlagt, hvilket er samme andel som i 2010.

1.10 Retningslinjer for vikarundervisningstimer

- Ved både enkeltstående vikarundervisningstimer og ved længerevarende vikarforløb i et fag har omkring 74 % af skolerne faste retningslinjer.

1.11 Opfølgning på vikarundervisningstimer

- Ved enkeltstående vikarundervisningstimer følger 37 % af skolerne altid op på timerne, mens 55 % af skolerne kun gør det nogle gange. Billedet ser lidt anderledes ud, når det kommer til de længerevarende vikarforløb i et fag. Her følger 84 % af skolerne altid op på timerne og 16 % følger op nogle gange.

2 Baggrund for undersøgelsen

I maj 2010 drøftede folkeskoleforligskredsen bag folkeskoleloven (Venstre, Konservative, Socialdemokraterne og Dansk Folkeparti) udfordringerne omkring vikardækning, aflysning og lukkedage. Der var et fælles ønske om at følge udviklingen i forhold til disse problemer. Den daværende undervisningsminister besluttede derfor i efteråret 2010 at iværksætte en landsdækkende undersøgelse af omfanget af vikartimer og timeaflysninger i folkeskolen med henblik på at skabe et solidt grundlag for debat om dette emne. Der er tale om en todelt undersøgelse, hvor første del blev gennemført i november 2010 og anden del i november 2011.

Undersøgelsen omfatter kun almindelige folkeskoler². Specialskoler for børn, kommunale ungdomsskoler og ungdomskostskoler (med heltidsundervisning) samt dagbehandlingstilbud og behandlingshjem er således ikke omfattet af undersøgelsen.

Skolerne blev i denne anden del af undersøgelsen bedt om at indberette data vedrørende deres undervisningstimer for november måned 2011 (uge 44-47). I det følgende præsenteres undersøgelsens resultater. Der vises primært resultater på landsplan, dvs. for alle skoler under ét, men der er dog også lavet opgørelser fordelt på skolestørrelse, kommunestørrelse og beliggenhed.

Der vil løbende blive perspektiveret til resultaterne fra første del af undersøgelsen³.

Det er lykkedes at få svar fra 1348 ud af 1375 inkluderede folkeskoler, hvilket betyder, at der er opnået en svarprocent på 98 %. Både skoler og kommuner har haft lejlighed til at validere de indberettede tal, og alle indkomne svar indgår derfor i rapporten, også selvom enkelte tal afviger fra gennemsnittet. Kun svar, der strider mod logikken i spørgsmålene, er ekskluderet.

Udover denne rapport findes der følgende tre bilag: Bilag 1 – Spørgeskemaet; Bilag 2 – Undervisningstimer fordelt på kommuner; Bilag 3 – Undersøgelsens metode og forløb.

² Institutionstype 1012 i Institutionsregisteret.

³ Der findes desuden en særskilt rapport fra første delundersøgelse, som kan hentes her: http://www.uvm.dk/Aktuelt/~UVM-DK/Content/News/Udd/Folke/2011/Maj/~media/UVM/Filer/Udd/Folke/PDF11/110516_rapport_aflyste_timer.ashx

3 Planlagt, gennemført og aflyst undervisning

Undersøgelsens primære spørgsmål handler om det samlede antal planlagte undervisningstimer i en fire-ugers periode i november 2011 samt fordelingen af disse timer på følgende kategorier: A) Timer læst efter planen, B) Vikarundervisningstimer, C) Selvstændige undervisningstimer, D) Vikartimer uden undervisning og E) Aflyste timer.

Kategori A+B+C udgør således tilsammen alle de timer, hvor der er foregået undervisning, mens kategori D+E udgør de timer, der ikke kan tælle som undervisningstimer.

De fem kategorier kan mere præcist defineres således:

1) Timer, hvor der er foregået undervisning (tæller som undervisningstimer):

- A) Timer læst efter planen: Læreren underviser selv som planlagt, eller en anden lærer, fx fra det pågældende lærerteam, afholder timen og underviser i sit eget fag.⁴
- B) Vikarundervisningstimer: En vikar underviser efter instruktion fra læreren og efter denne lærers undervisningsplan.
- C) Selvstændige undervisningstimer: Eleverne arbejder hjemme (hjemmearbejdsdage) eller på skolen efter eget valg og i forbindelse med fx et projekt eller virtuel undervisning, men under instruktion af læreren eller en anden lærer, fx fra det samme lærerteam, og med mulighed for at få vejledning hos vedkommende.

2) Timer, hvor der ikke er foregået undervisning (kan ikke tælle med som undervisningstimer):

- D) Vikartimer uden undervisning: Hverken læreren selv eller en anden lærer underviser, og en vikar, der ikke er blevet instrueret af læreren om, hvad der skal undervises i, passer blot eleverne.
- E) Aflyste timer: Eleverne sendes i SFO eller andre pasningsordninger (fx, hvor en lærer i naboklassen holder øje med klassen); eleverne får mellemtime uden vikar; eleverne sendes hjem på en normal skoledag (det er uden betydning, om det er med eller uden lektier); lukkedage hvor eleverne er blevet sendt hjem, uden at det er planlagt, og uden instruktion fra en lærer og uden mulighed for at få vejledning hos en lærer.

Det samlede antal planlagte undervisningstimer omfatter alle undervisningstimer ved skolen, samt eventuelle deletimer og to-lærertimer (inkl. fx specialklasser, modtagelses-

⁴ Timen tæller med i den anden lærers fag, og den lærer, der skulle have haft timen, skal afholde sin time på et andet tidspunkt for, at undervisning i dette fag også kan tælle med som en afholdt time.

klasser, undervisning på hold, enkeltmandsundervisning osv.). Dog opgøres specialundervisning særskilt i spørgsmål 7⁵.

Skolerne har indberettet tallene pr. klassetrin, hvilket betyder, at de absolutte tal varierer ganske meget, alt efter hvor mange spor der er på hvert klassetrin.

Undervisningstimerne opgives i klokketimer á 60 minutter.

3.1 Resultater på landsplan for planlagt og gennemført undervisning

Tabel 3-1 på næste side viser den gennemsnitlige andel af de forskellige typer af timer fordelt på klassetrin for henholdsvis 2011 og 2010. Desuden ses gennemsnit for henholdsvis indskoling, mellemtrinnene og udskoling. Sidst i tabellen er vist en total for alle klassetrin.

I november 2011 afholdes der på landsplan **91,2 %** af timerne som planlagt, når der ses på alle klassetrin under ét. 7,9 % af timerne afholdes som vikarundervisningstimerne, og 0,2 % af timerne afholdes som selvstændige undervisningstimer. Der foregår altså undervisning i **99,3 %** af timerne, mens de resterende **0,7 %** af timerne afholdes uden undervisning. Disse resterende timer fordeler sig på, at 0,2 % af timerne afholdes som vikartimer uden undervisning, mens 0,4 % af timerne aflyses⁶.

Ved undersøgelsen i november 2010 blev **90,7 %** af timerne læst efter planen, så der er sket en lille stigning her fra 2010 til 2011. Der afholdes til gengæld lidt færre vikarundervisningstimer end sidste år, så den samlede andel af timer med undervisning er omtrent den samme som sidste år, hvor **99,1 %** af timerne blev afholdt med undervisning, mens de resterende **0,9 %** af timerne blev afholdt uden undervisning.

⁵ Selve spørgeskemaet kan ses i Bilag 1 til denne rapport.

⁶ Grundet afrundinger kan det forekomme, at totalerne ikke stemmer præcist overens med delmængderne.

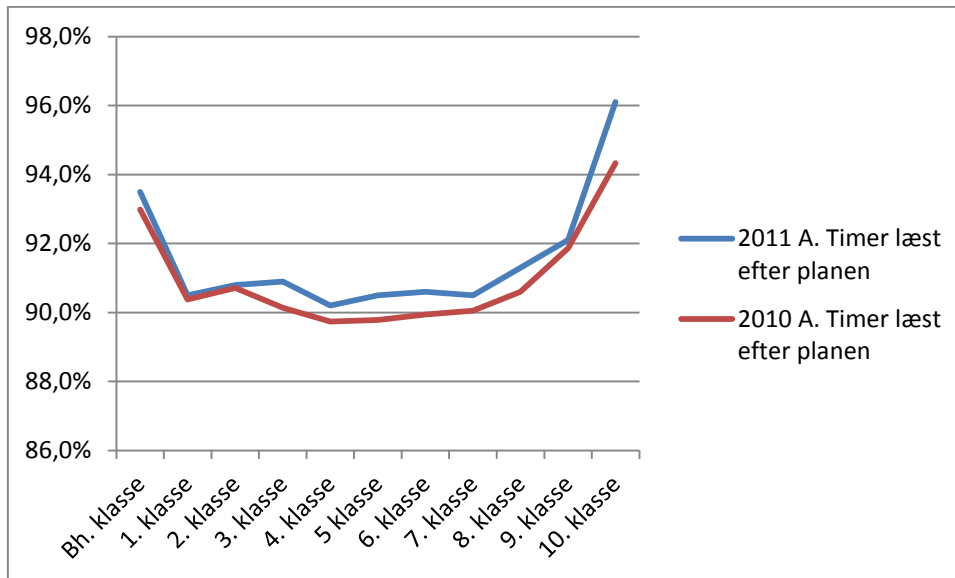
Tabel 3-1 Skolernes planlagte undervisningstimer, procentfordeling. Landstotaler 2010 og 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikarundervisnings-timer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
Bh. klasse	2011	100,0%	93,5%	6,3%	0,0%	0,1%	0,0%
	2010	100,0%	93,0%	6,7%	0,1%	0,1%	0,1%
1. klasse	2011	100,0%	90,5%	9,2%	0,0%	0,2%	0,1%
	2010	100,0%	90,4%	9,1%	0,1%	0,3%	0,1%
2. klasse	2011	100,0%	90,8%	8,9%	0,0%	0,2%	0,1%
	2010	100,0%	90,7%	8,7%	0,1%	0,3%	0,2%
3. klasse	2011	100,0%	90,9%	8,8%	0,0%	0,2%	0,1%
	2010	100,0%	90,1%	9,3%	0,1%	0,3%	0,1%
4. klasse	2011	100,0%	90,2%	9,4%	0,0%	0,3%	0,1%
	2010	100,0%	89,7%	9,6%	0,1%	0,4%	0,2%
5 klasse	2011	100,0%	90,5%	9,0%	0,1%	0,3%	0,2%
	2010	100,0%	89,8%	9,4%	0,1%	0,4%	0,3%
6. klasse	2011	100,0%	90,6%	8,5%	0,1%	0,3%	0,5%
	2010	100,0%	89,9%	8,9%	0,2%	0,4%	0,6%
7. klasse	2011	100,0%	90,5%	7,9%	0,3%	0,3%	1,0%
	2010	100,0%	90,1%	8,1%	0,3%	0,3%	1,1%
8. klasse	2011	100,0%	91,3%	6,9%	0,5%	0,3%	1,1%
	2010	100,0%	90,6%	7,3%	0,5%	0,3%	1,2%
9. klasse	2011	100,0%	92,1%	5,9%	0,7%	0,2%	1,1%
	2010	100,0%	91,9%	5,9%	0,7%	0,3%	1,2%
10. klasse	2011	100,0%	96,1%	2,8%	0,3%	0,2%	0,7%
	2010	100,0%	94,3%	3,6%	0,6%	0,2%	1,2%
1.-3. klasse	2011	100,0%	90,7%	9,0%	0,0%	0,2%	0,1%
	2010	100,0%	90,4%	9,1%	0,1%	0,3%	0,2%
4.-6. klasse	2011	100,0%	90,4%	9,0%	0,1%	0,3%	0,2%
	2010	100,0%	89,8%	9,3%	0,1%	0,4%	0,4%
7.-9. klasse	2011	100,0%	91,3%	6,9%	0,5%	0,3%	1,1%
	2010	100,0%	90,8%	7,1%	0,5%	0,3%	1,2%
Alle klassetrin	2011	100,0%	91,2%	7,9%	0,2%	0,2%	0,4%
	2010	100,0%	90,7%	8,2%	0,2%	0,3%	0,5%

2011: N=1.348 skoler; 2010: N=1.478 skoler.

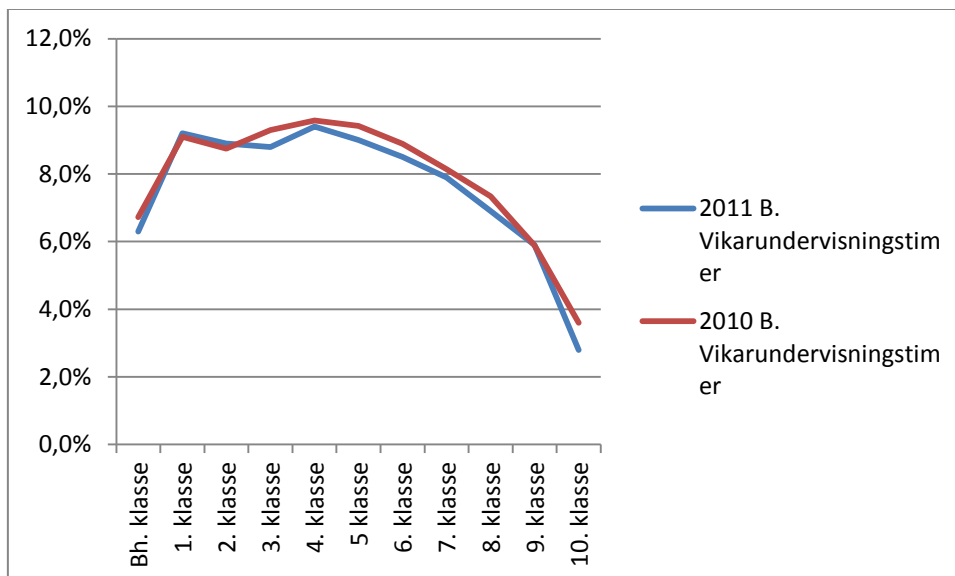
Ser man på fordelingerne på de enkelte klassetrin tegner der sig overordnet det billede, at flest timer læses efter planen i 10. klasse (96,1 %) efterfulgt af børnehaveklasse (93,5 %) og 9. klasse (92,1 %) (Figur 1). Dette gælder både i 2010 og 2011.

Figur 1 Andel timer læst efter planen, fordelt på klassetrin. Landstotaler, 2010 og 2011.

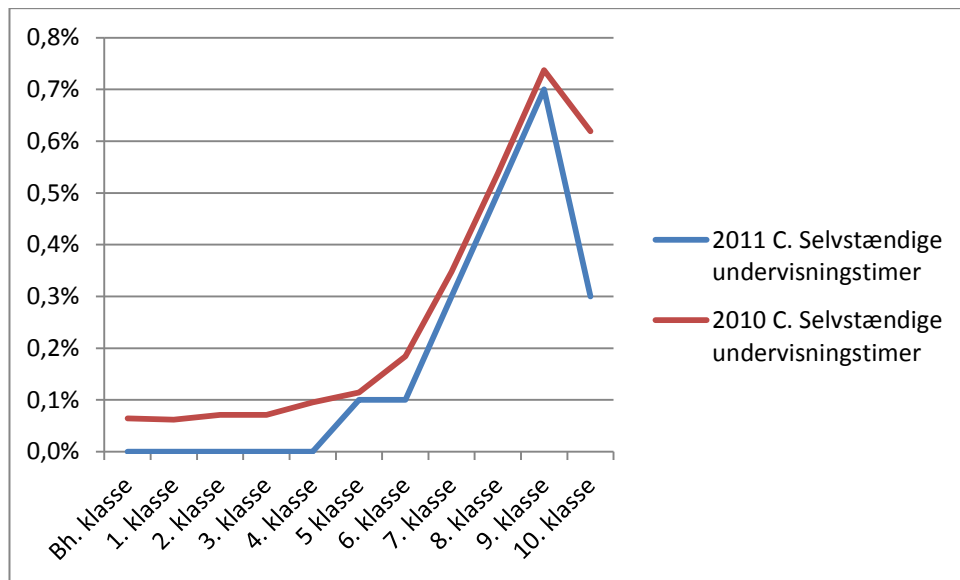
Til gengæld er der en betydeligt større andel vikarundervisningstimer på de mellemste klassetrin, hvilket naturligt hænger sammen med, at færre timer læses som planlagt på disse klassetrin (Figur 2). Dette gælder både i 2010 og 2011.

Figur 2 Andel vikarundervisningstimer, fordelt på klassetrin. Landstotaler, 2010 og 2011.

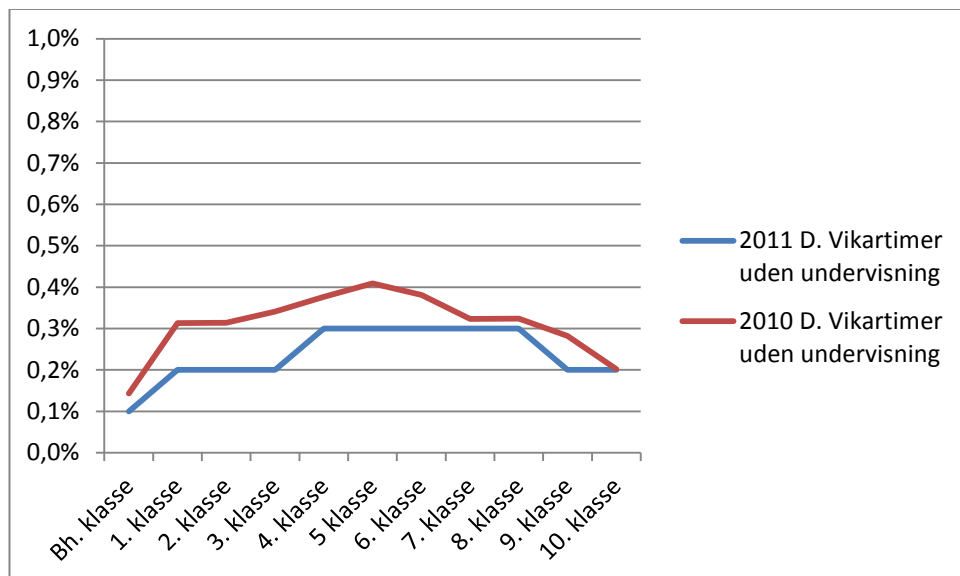
Andelen af selvstændige undervisningstimer ligger generel meget lavt, men forekommer primært i 7.- 10. klasse (Figur 3). Generelt tegner der sig det samme billede i 2010 og 2011, dog ses der et fald i andelen af selvstændige undervisningstimer i 10. klasse fra 2010 til 2011.

Figur 3 Andel selvstændige undervisningstimer, fordelt på klassetrin. Landstotaler, 2010 og 2011.

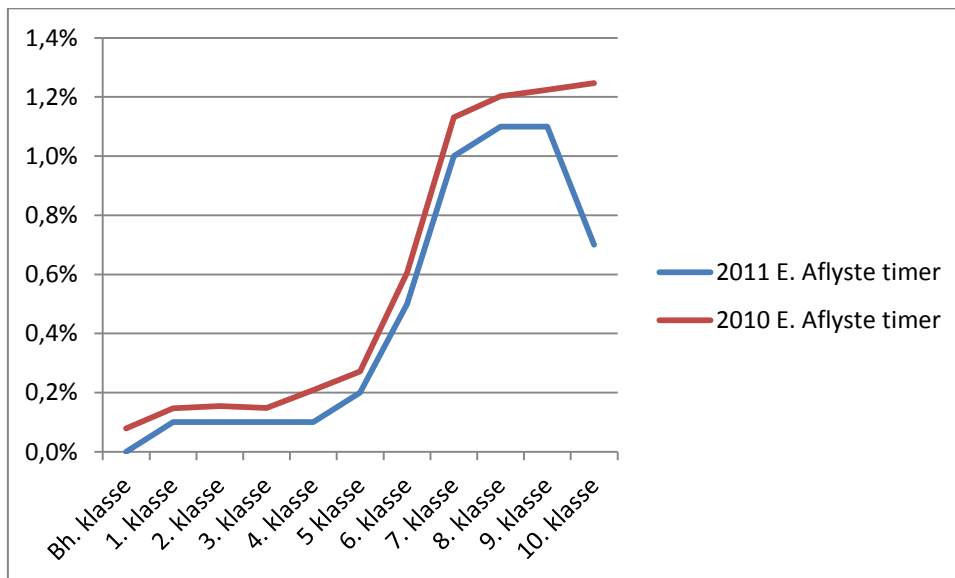
Vikartimer uden undervisning ligger ret konstant omkring 0,2 % for alle klassetrin. Andelen er en smule lavere i 2011 sammenlignet med 2010. (Figur 4).

Figur 4 Andel vikartimer uden undervisning, fordelt på klassetrin. Landstotaler, 2010 og 2011.

Aflyste timer finder kun i meget begrænset omfang sted i de små klasser, men findes især fra 7. klassesettrin og opefter. Der tegner der sig i år samme billede som ved sidste års undersøgelse, dog ses der et mindre fald i andelen af aflyste timer i 10. klasse fra 2010 til 2011 (Figur 5).

Figur 5 Andel aflyste timer, fordelt på klassesettrin. Landstotaler, 2010 og 2011.

3.2 Skolemæssige forskelle på planlagt og gennemført undervisning

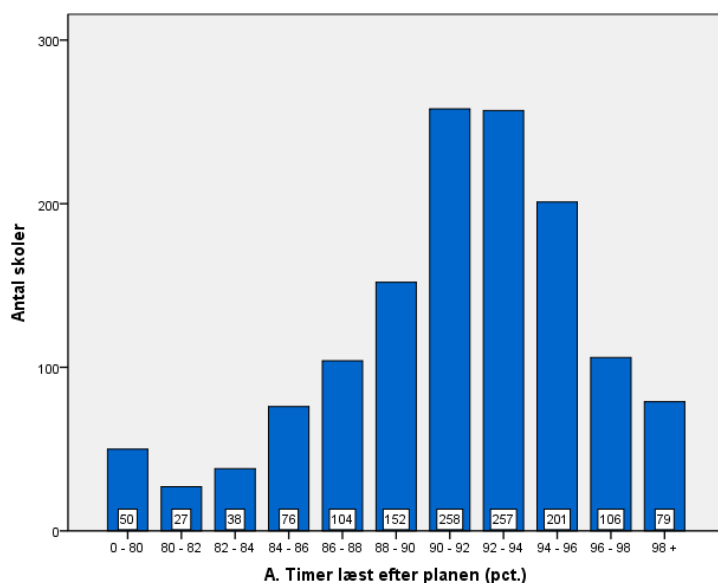
Resultaterne på landsplan dækker ligesom sidste år over en del spredning mellem de enkelte skolars resultater⁷. Størstedelen af skolerne har læst mellem 85 og 95 % af timerne efter planen, men som det ses af Figur 6 er der også en gruppe af skoler, der har noget mindre andele timer læst efter planen. Således er der 50 skoler, hvor mindre end 80 % af timerne er læst efter planen⁸. Disse skoler har til gengæld en høj andel af vikarundervisningstimer, så der er altså stadig foregået undervisning i langt størstedelen af timerne også på disse skoler.

Omvendt er der i den modsatte ende af spektret 79 skoler, som har læst mindst 98 % af timerne efter planen.

⁷ De enkelte skolars resultater offentliggøres ikke, men kommunalbestyrelserne har fået tilsendt egne skolars data i Excel-udgave.

⁸ Dog er der kun 6 skoler med mindre end 70 % af timerne læst efter planen.

Figur 6 Spredning i skolernes svar – timer læst efter planen, 2011.

Hvis skolernes svar grupperes efter skolernes størrelse, ses der en svag tendens til, at de små skoler med op til 250 elever afholder en lidt større andel af timerne efter planen og har lidt mindre andele af alle de øvrige kategorier af timer (Tabel 3-2).

Tabel 3-2 Skolernes planlagte undervisningstimer. Opdelt på skolestørrelse. 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikarundervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
Skoler med op til 250 elever	Antal timer	297400	275034	21372	161	340	493
	%	100,0%	92,5%	7,2%	0,1%	0,1%	0,2%
Skoler med 250-500 elever	Antal timer	832493	756793	68388	1528	1860	3924
	%	100,0%	90,9%	8,2%	0,2%	0,2%	0,5%
Skoler med over 500 elever	Antal timer	1374956	1252661	109012	3002	3884	6398
	%	100,0%	91,1%	7,9%	0,2%	0,3%	0,5%

3.3 Kommunale forskelle på planlagt og gennemført undervisning

Ligesom der er en betydelig variation mellem de enkelte skoler, ses der også en vis variation på kommunalt niveau. I Bilag 2 til denne rapport er vist en oversigt over samtlige kommuners tal, mens der i Tabel 3-3 herunder kun er vist de ti kommuner med flest timer læst efter planen⁹ samt de ti kommuner med færrest timer læst efter planen.

Tabel 3-3 Skolernes planlagte undervisningstimer. Opdelt på kommuner og sorteret efter andel timer læst efter planen. 2011.

	Kommune	Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikarundervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
1	Læsø ¹⁰	100,0%	96,5%	3,5%	0,0%	0,0%	0,0%
2	Kalundborg	100,0%	95,9%	3,7%	0,1%	0,0%	0,3%
3	Langeland	100,0%	95,9%	4,1%	0,0%	0,0%	0,0%
4	Skive	100,0%	95,5%	4,1%	0,0%	0,3%	0,1%
5	Sønderborg	100,0%	95,5%	4,1%	0,0%	0,1%	0,3%
6	Ringkøbing-Skjern ¹¹	100,0%	95,5%	4,3%	0,1%	0,0%	0,1%
7	Herlev	100,0%	94,9%	4,7%	0,1%	0,1%	0,3%
8	Aabenraa	100,0%	94,4%	5,1%	0,1%	0,1%	0,3%
9	Ærø	100,0%	94,2%	4,9%	0,0%	0,3%	0,6%
10	Mariagerfjord	100,0%	94,0%	5,4%	0,1%	0,1%	0,3%
89	Rudersdal	100,0%	87,7%	11,1%	0,4%	0,3%	0,5%
90	Hillerød	100,0%	87,5%	12,0%	0,2%	0,0%	0,3%
91	Vallensbæk ¹²	100,0%	87,5%	8,7%	0,4%	2,7%	0,7%
92	Nordfyn	100,0%	87,3%	12,3%	0,2%	0,0%	0,2%
93	Frederikssund ¹³	100,0%	86,8%	12,5%	0,3%	0,1%	0,3%
94	Lolland	100,0%	86,8%	12,9%	0,0%	0,0%	0,3%
95	Faxe	100,0%	86,7%	11,6%	0,4%	0,4%	0,9%
96	Greve	100,0%	86,4%	11,3%	0,5%	1,0%	0,9%
97	Halsnæs	100,0%	85,6%	13,0%	0,1%	1,1%	0,1%
98	Ballerup ¹⁴	100,0%	85,6%	10,9%	0,5%	1,9%	1,0%

⁹ Christiansø (kommunekode 411) er her udeladt fra opgørelsen, da den er uden for den kommunale inddeling og ikke har noget tilhørsforhold til hverken kommune eller region. Christiansø indgår dog i tabellen i Bilag 2 til denne rapport (dog kun med data for en enkelt skole).

¹⁰ Var i bund 10 i 2010.

¹¹ Var også i top 10 i 2010.

¹² Var også i bund 10 i 2010.

¹³ Var også i bund 10 i 2010.

¹⁴ Var også i bund 10 i 2010.

Blandt kommunerne i toppen læses mellem 94 % og 96,5 % af timerne efter planen, mens det blandt kommunerne i bunden kun er mellem 85,6 % og 87,7 % af timerne, der læses efter planen (Tabel 3-3). Der er altså omkring 10 procentpoints forskel mellem top og bund på kommunalt niveau.

I Tabel 3-4 herunder er vist de ti kommuner, som har størst andel af vikarundervisningstimer – andelen varierer her fra 11 % til 13 %. Der er primært tale om sjællandske kommuner.

Tabel 3-4 Skolernes planlagte undervisningstimer. Kommuner med størst andel vikarundervisningstimer (kategori B). 2011.

	Kommune	Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikarundervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
89	Ballerup	100,0%	85,6%	10,9%	0,5%	1,9%	1,0%
90	København	100,0%	87,8%	11,0%	0,2%	0,6%	0,4%
91	Rudersdal	100,0%	87,7%	11,1%	0,4%	0,3%	0,5%
92	Greve	100,0%	86,4%	11,3%	0,5%	1,0%	0,9%
93	Faxe	100,0%	86,7%	11,6%	0,4%	0,4%	0,9%
94	Hillerød	100,0%	87,5%	12,0%	0,2%	0,0%	0,3%
95	Nordfyn	100,0%	87,3%	12,3%	0,2%	0,0%	0,2%
96	Frederikssund	100,0%	86,8%	12,5%	0,3%	0,1%	0,3%
97	Lolland	100,0%	86,8%	12,9%	0,0%	0,0%	0,3%
98	Halsnæs	100,0%	85,6%	13,0%	0,1%	1,1%	0,1%

Selv i de ti kommuner med størst andel selvstændige undervisningstimer er der tale om meget små andele – således varierer andelen her fra 0,4 % til 0,8 % (Tabel 3-5).

Tabel 3-5 Skolernes planlagte undervisningstimer. Kommuner med størst andel selvstændige undervisningstimer (kategori C). 2011.

	Kommune	Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikar-undervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
89	Odsherred	100,0%	89,8%	8,8%	0,4%	0,0%	0,9%
90	Faxe	100,0%	86,7%	11,6%	0,4%	0,4%	0,9%
91	Vallensbæk	100,0%	87,5%	8,7%	0,4%	2,7%	0,7%
92	Hjørring	100,0%	92,1%	6,9%	0,5%	0,2%	0,3%
93	Greve	100,0%	86,4%	11,3%	0,5%	1,0%	0,9%
94	Næstved	100,0%	89,1%	10,0%	0,5%	0,1%	0,5%
95	Ballerup	100,0%	85,6%	10,9%	0,5%	1,9%	1,0%
96	Rødovre	100,0%	91,6%	5,7%	0,6%	1,1%	1,0%
97	Jammerbugt	100,0%	92,6%	6,3%	0,8%	0,1%	0,2%
98	Solrød	100,0%	90,5%	7,9%	0,8%	0,1%	0,7%

De ti kommuner med størst andel vikartimer uden undervisning er vist herunder (Tabel 3-6). Selv blandt disse kommuner er der tale om ret små andele - fra 0,6 % til 2,7 %.

Tabel 3-6 Skolernes planlagte undervisningstimer. Kommuner med størst andel vikartimer uden undervisning (kategori D). 2011.

	Kommune	Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikar-undervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
89	Roskilde	100,0%	92,0%	6,5%	0,4%	0,6%	0,6%
90	København	100,0%	87,8%	11,0%	0,2%	0,6%	0,4%
91	Greve	100,0%	86,4%	11,3%	0,5%	1,0%	0,9%
92	Rødovre	100,0%	91,6%	5,7%	0,6%	1,1%	1,0%
93	Halsnæs	100,0%	85,6%	13,0%	0,1%	1,1%	0,1%
94	Glostrup	100,0%	90,3%	7,8%	0,3%	1,4%	0,2%
95	Samsø	100,0%	92,4%	5,6%	0,0%	1,5%	0,5%
96	Brøndby	100,0%	90,2%	7,0%	0,1%	1,8%	0,9%
97	Ballerup	100,0%	85,6%	10,9%	0,5%	1,9%	1,0%
98	Vallensbæk	100,0%	87,5%	8,7%	0,4%	2,7%	0,7%

Andelen af aflyste timer på kommunalt niveau er generelt også meget lav og ligger blandt de ti kommuner med størst andel aflyste timer omkring 1 % (Tabel 3-7).

Tabel 3-7 Skolernes planlagte undervisningstimer. Kommuner med størst andel aflyste timer (kategori E). 2011.

	Kommune	Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikar-undervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
89	Fanø	100,0%	91,4%	7,8%	0,0%	0,0%	0,8%
90	Høje-Taastrup	100,0%	87,9%	10,5%	0,3%	0,5%	0,8%
91	Greve	100,0%	86,4%	11,3%	0,5%	1,0%	0,9%
92	Faxe	100,0%	86,7%	11,6%	0,4%	0,4%	0,9%
93	Brøndby	100,0%	90,2%	7,0%	0,1%	1,8%	0,9%
94	Odsherred	100,0%	89,8%	8,8%	0,4%	0,0%	0,9%
95	Ballerup	100,0%	85,6%	10,9%	0,5%	1,9%	1,0%
96	Rødovre	100,0%	91,6%	5,7%	0,6%	1,1%	1,0%
97	Køge	100,0%	91,0%	7,5%	0,2%	0,2%	1,1%
98	Haderslev	100,0%	90,5%	8,1%	0,1%	0,1%	1,2%

3.3.1 Kommunestørrelse

Tabel 3-8 herunder viser undervisningstimerne opdelt på kommunestørrelse. I kommuner med over 100.000 indbyggere læses en lidt mindre andel af timerne efter planen sammenlignet med mindre kommuner. Der er ingen nævneværdige forskelle på kommuner med over/under 50.000 indbyggere.

Tabel 3-8 Skolernes planlagte undervisningstimer. Opdelt på kommunestørrelse. 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikar-undervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
Op til 50.000 indb.	Antal timer	1019390	932553	77904	1764	2926	4244
	%	100,0%	91,5%	7,6%	0,2%	0,3%	0,4%
50.001-100.000 indb.	Antal timer	965979	885678	72562	1746	1846	4147
	%	100,0%	91,7%	7,5%	0,2%	0,2%	0,4%
Over 100.000 indb.	Antal timer	527024	472890	49170	1197	1312	2455
	%	100,0%	89,7%	9,3%	0,2%	0,2%	0,5%

3.4 Regionale forskelle på planlagt og gennemført undervisning

Der læses flest timer efter planen i Region Nordjylland, Region Syddanmark og Region Midtjylland, mens færrest timer læses efter planen i Region Hovedstaden og Region Sjælland (Tabel 3-9).

Tabel 3-9 Skolernes planlagte undervisningstimer. Opdelt på regioner. 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Vikarundervisningstimer	C. Selvstændige undervisningstimer	D. Vikartimer uden undervisning	E. Aflyste timer
Hovedstaden	Antal timer	665207	596588	60947	1500	3290	2882
	%	100,0%	89,7%	9,2%	0,2%	0,5%	0,4%
Midtjylland	Antal timer	575335	526805	44528	871	746	2384
	%	100,0%	91,6%	7,7%	0,2%	0,1%	0,4%
Nordjylland	Antal timer	274176	254090	18126	711	341	909
	%	100,0%	92,7%	6,6%	0,3%	0,1%	0,3%
Sjælland	Antal timer	404894	368221	32153	976	1177	2367
	%	100,0%	90,9%	7,9%	0,2%	0,3%	0,6%
Syddanmark	Antal timer	592781	545418	43881	649	531	2303
	%	100,0%	92,0%	7,4%	0,1%	0,1%	0,4%

3.5 Årsager til at timer må afholdes uden undervisning

Skoler, der har været nødt til at afholde nogle af deres timer uden undervisning (vikar-timer uden undervisning og aflyste timer), er blevet bedt om at opgøre årsagerne her-til¹⁵. Tabel 3-10 viser den gennemsnitlige fordeling – dvs. hvordan en gennemsnitlig sko-les årsager kan fordeles.

Gennemsnitligt set angives *læreres sygdom og lignende* som den primære grund til, at timer må afholdes uden undervisning. Mere præcist kan man sige, at 73 % af den manglende undervisning på en gennemsnitlig skole skyldes læreres sygdom, barns første sygedag, omsorgsdage, lægebesøg og lignende.

Den næsthøypigste årsag er *læreres efteruddannelse og kurser*, som gennemsnitligt er årsag til omkring 13 % af de manglende undervisningstimer.

Mindre vigtige årsager er *læreres deltagelse i særlige arrangementer, læreres afspadsering og ferie* samt *andre årsager*.

Generelt set dækker de gennemsnitlige procentfordelinger over betydelige variationer mellem de enkelte skoler – således varierer procentandelene ved de forskellige årsager typisk fra 0 % til 100 %.

De gennemsnitlige procentfordelinger på dette spørgsmål er omtrent magen til resultaterne fra 2010-undersøgelsen. Dengang udgjorde *læreres sygdom mm.* gennemsnitligt 70 %, og *læreres efteruddannelse og kurser* udgjorde 15 %.

Tabel 3-10 Årsager til at timer måtte afholdes uden undervisning i perioden, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Mini-mum	Maxi-mum
a) Læreres sygdom, barns første sygedag, omsorgsdage, lægebesøg e.l.	960	73,2%	0,0%	100,0%
b) Læreres deltagelse i særlige arrangementer (fx ekskursioner, klasserejser, lejrskoler)	960	4,6%	0,0%	100,0%
c) Læreres efteruddannelse, kurser	960	12,7%	0,0%	100,0%
d) Læreres afspadsering og ferie	960	4,0%	0,0%	100,0%
e) Vakante stillinger	960	0,3%	0,0%	74,1%
f) Andet	960	5,2%	0,0%	100,0%
Total	960	100,0%	-	-

¹⁵ Nogle skoler havde besvaret dette spørgsmål, selvom de ikke havde haft nogen timer uden undervisning i undersøgelsesperioden. Disse skolers svar er sorteret fra.

De skoler, der har angivet andre årsager, er blevet spurgt om, hvad dette dækker over. Der er tale om et åbent kommentarfelt, hvor skolerne selv har kunnet formulere og uddybe øvrige årsager til at timer afholdes uden undervisning. 169 skoler har besvaret det åbne kommentarfelt.

Ligesom ved undersøgelsen i 2010 er den hyppigst nævnte årsag under andet *forskellige former for møder*, typisk nævnes tværfaglige møder/møder med eksterne samarbejdspartnere/netværksmøder. Derudover nævnes også hyppigt *tjenestefri* (fx begravelse, jubilæum, fødselsdage osv.) samt *seniordage*.

De oftest nævnte årsager under 'Andet' er oplistet herunder:

- *Forskellige former for møder*
- *Tjenestefri (fx begravelse, jubilæum, fødselsdage osv.)*
- *Seniordage*
- *Barsel*
- *Projektarbejde/temauger/udflugter med skolen*
- *Mangel på kvalificerede vikarer/ydertimer*
- *Lægelig behandling*
- *Lærer brugt som vikar andet sted*
- *Domsmands-/byrådsarbejde.*

3.6 Vikarernes uddannelsesbaggrund

Skoler med vikarundervisningstimer og vikartimer uden undervisning (kategori B og D i spørgsmål 1) har opgjort, hvilken formel uddannelse de anvendte vikarer i perioden har haft. Skolerne har angivet procentfordelinger for børnehaveklasser og for 1.-10. klasse.

3.6.1 Vikarer i børnehaveklasser

Som det ses i Tabel 3-11 er omkring en tredjedel (33 %) af vikarerne på en gennemsnitlig skole pædagoguddannede, mens omkring 24 % er gymnasialt uddannede og en tilsvarende andel er læreruddannede. Meget få vikarer i børnehaveklassen har en videregående uddannelse, en erhvervsfaglig uddannelse eller er lærerstuderende, pædagogstuderende, anden videregående studerende eller andet. Det skal dog bemærkes, at der er tale om gennemsnitlige procentfordelinger, og at procentfordelingerne for de enkelte skoler varierer ganske meget.

Procentfordelingerne er omtrent de samme som ved undersøgelsen i 2010, hvor gennemsnitligt 34 % af vikarerne var pædagoguddannede, 24 % var læreruddannede og 25 % var gymnasialt uddannede.

Tabel 3-11 Vikarernes uddannelsesbaggrund for børnehaveklasser, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Minimum	Maximum
Læreruddannelse	876	24,0%	0,0%	100,0%
Pædagoguddannelse	876	32,6%	0,0%	100,0%
Videregående uddannelse	876	2,4%	0,0%	100,0%
Lærerstuderende	876	6,2%	0,0%	100,0%
Pædagogstuderende	876	1,0%	0,0%	100,0%
Anden videreg. studerende	876	2,0%	0,0%	100,0%
Erhvervsfaglig uddannelse	876	3,4%	0,0%	100,0%
Gymnasial uddannelse	876	24,2%	0,0%	100,0%
Andet	876	4,2%	0,0%	100,0%
Total	876	100,0%		

Regionalt set kan der også spores forskel på vikarernes uddannelsesbaggrund i børnehaveklasserne. I Region Hovedstaden og Region Sjælland er det således kun omkring 11 % af vikarerne, der er læreruddannede, mens det gælder for 27 % af vikarerne i Region Syddanmark og 34 % af vikarerne i Region Midtjylland og Region Nordjylland (Tabel 3-12). Region Hovedstaden og Region Sjælland har i stedet betydeligt større andele af gymnasialt uddannede vikarer. I Jylland og på Fyn er vikarerne i børnehaveklasserne altså typisk læreruddannede, mens de på Sjælland typisk er gymnasialt uddannede. Samme billede sås ved undersøgelsen i 2010.

Andelen af pædagoguddannede vikarer ligger lidt mere stabilt omkring 30 % på tværs af regionerne, men dog skiller Region Syddanmark sig ud med en andel på 42 %.

Region Hovedstaden har en noget større andel af lærerstuderende vikarer end de øvrige regioner.

Tabel 3-12 Vikarernes uddannelsesbaggrund for børnehaveklasser fordelt på regioner, gns.pct, 2011.

	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark
Læreruddannelse	11,6%	33,5%	33,7%	10,9%	27,1%
Pædagoguddannelse	28,3%	30,6%	32,6%	26,9%	41,7%
Videregående uddannelse	3,2%	1,4%	3,8%	3,8%	1,2%
Lærerstuderende	10,0%	5,3%	5,3%	4,5%	5,6%
Pædagogstuderende	1,2%	0,4%	2,4%	1,3%	0,6%
Anden videreg. studerende	4,0%	1,4%	1,8%	2,1%	1,2%
Erhvervsfaglig uddannelse	3,3%	4,8%	1,2%	4,9%	1,9%
Gymnasial uddannelse	36,5%	18,1%	16,6%	38,8%	15,8%
Andet	1,9%	4,5%	2,5%	6,9%	4,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ser man på vikarernes uddannelsesbaggrund i forhold til skolernes størrelse er der på små skoler en større andel af læreruddannede vikarer end på de større skoler, mens det modsatte gør sig gældende mht. andelen af gymnasialt uddannede vikarer. Andelen af pædagoguddannede vikarer er nogenlunde jævnt fordelt på tværs af skolestørrelse (Tabel 3-13). De samme tendenser gjorde sig gældende ved 2010-undersøgelsen.

Tabel 3-13 Vikarernes uddannelsesbaggrund for børnehaveklasser fordelt på skolestørrelse, gns.pct, 2011.

	Skoler med op til 250 elever	Skoler med 251-500 elever	Skoler med over 500 elever
Læreruddannelse	32,8%	21,3%	21,6%
Pædagoguddannelse	34,2%	34,4%	30,1%
Videregående uddannelse	3,4%	2,1%	2,0%
Lærerstuderende	3,4%	5,9%	8,1%
Pædagogstuderende	1,0%	1,4%	0,6%
Anden videreg. studerende	1,8%	1,4%	2,6%
Erhvervsfaglig uddannelse	3,8%	3,6%	2,9%
Gymnasial uddannelse	14,2%	25,7%	28,6%
Andet	5,6%	4,2%	3,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.6.2 Vikarer i 1.-10. klasse

Næsten halvdelen (49 %) af vikarerne på en gennemsnitlig skole i 1.-10. klasse er læreruddannede, mens 24 % er gymnasialt uddannede og 10 % er lærerstuderende (Tabel 3-14). Ved undersøgelsen i 2010 var 48 % læreruddannede, 27 % var gymnasialt uddannede og 8 % var lærerstuderende, så der er tale om stort set samme uddannelsesmæssige fordeling.

Tabel 3-14 Vikarernes uddannelsesbaggrund for 1.-10. klasse, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Minimum	Maximum
Læreruddannelse	1294	48,5%	0,0%	100,0%
Pædagoguddannelse	1294	6,0%	0,0%	100,0%
Videregående uddannelse	1294	3,2%	0,0%	100,0%
Lærerstuderende	1294	9,5%	0,0%	100,0%
Pædagogstuderende	1294	,4%	0,0%	90,9%
Anden videreg. studerende	1294	2,7%	0,0%	100,0%
Erhvervsfaglig uddannelse	1294	3,4%	0,0%	100,0%
Gymnasial uddannelse	1294	23,8%	0,0%	100,0%
Andet	1294	2,6%	0,0%	100,0%
Total	1294	100,0%		

Tabel 3-15 viser, at der også mht. 1.-10.-klassens vikarerne er betydelige regionale forskelle. I Region Midtjylland, Region Nordjylland og Region Syddanmark er omkring 60 % af vikarerne læreruddannede, mens dette gælder for mindre end 30 % af vikarerne i Region Hovedstaden og Region Sjælland. Vikarerne på Sjælland og i Hovedstaden er i stedet typisk gymnasialt uddannede. Samme fordelinger kunne ses ved 2010-undersøgelsen.

Tabel 3-15 Vikarernes uddannelsesbaggrund for 1.-10. klasse fordelt på regioner, gns.pct, 2011.

	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark
Læreruddannelse	26,7%	61,2%	59,6%	28,7%	61,1%
Pædagoguddannelse	4,9%	5,9%	6,9%	6,4%	6,2%
Videregående uddannelse	6,2%	2,2%	3,1%	3,4%	1,6%
Lærerstuderende	15,1%	6,7%	7,9%	9,8%	8,1%
Pædagogstuderende	0,5%	0,1%	0,3%	0,7%	0,5%
Anden videreg. studerende	7,0%	1,6%	1,2%	2,7%	0,9%
Erhvervsfaglig uddannelse	3,5%	3,5%	2,2%	5,5%	2,3%
Gymnasial uddannelse	33,9%	16,2%	17,3%	38,2%	16,8%
Andet	2,2%	2,4%	1,5%	4,8%	2,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

De små skoler med op til 250 elever har en noget større andel af læreruddannede vikarer end de større skoler, som i stedet har større andele af gymnasialt uddannede vikarer (Tabel 3-16). Samme tendenser sås i 2010 – dog er forskellene mellem de forskellige skolestørrelser blevet lidt mindre.

Tabel 3-16 Vikarernes uddannelsesbaggrund for 1.-10. klasse fordelt på skolestørrelse, gns.pct, 2011.

	Skoler med op til 250 elever	Skoler med 251-500 elever	Skoler med over 500 elever
Læreruddannelse	56,6%	47,8%	43,0%
Pædagoguddannelse	8,8%	5,3%	4,6%
Videregående uddannelse	2,3%	3,6%	3,6%
Lærerstuderende	7,0%	9,7%	11,1%
Pædagogstuderende	0,4%	0,4%	0,3%
Anden videreg. studerende	1,5%	1,6%	4,8%
Erhvervsfaglig uddannelse	4,8%	2,8%	2,9%
Gymnasial uddannelse	14,9%	26,6%	27,9%
Andet	3,8%	2,3%	1,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.7 Vikarernes tilknytning til skolen

Som noget nyt er skolerne i 2011 blevet spurgt om de anvendte vikarers tilknytning til skolen. Skolerne blev bedt om at gruppere de anvendte vikarer alt efter om de var ansat på skolen, var faste tilkaldevikarer eller løse vikarer. Igen er fordelingerne opgjort særkilt for henholdsvis børnehaveklasser og 1.-10. klasse.

3.7.1 Vikarer i børnehaveklasser

I børnehaveklasserne er 51 % af vikarerne ansat på skolen, mens 38 % er faste tilkaldevikarer og 11 % er løse vikarer (Tabel 3-17). Ligesom ved de foregående spørgsmål er der stor variation i skolernes svar – eksempelvis er der på nogle skoler kun anvendt løst tilknyttede vikarer, mens der på andre skoler slet ikke er anvendt nogen løse vikarer.

Tabel 3-17 Vikarernes tilknytning til skolen – børnehaveklasser, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Minimum	Maximum
Ansæt på skolen	875	51,2%	0,0%	100,0%
Fast tilkaldevikar	875	38,1%	0,0%	100,0%
Løs vikar	875	10,7%	0,0%	100,0%
Total	875	100,0%		

Regionalt set adskiller Hovedstaden og Sjælland sig igen fra de øvrige tre regioner. I Region Hovedstaden og Region Sjælland anvendes således hyppigst faste tilkaldevikarer, mens der i Region Midtjylland, Region Nordjylland og Region Syddanmark hyppigst anvendes vikarer, der er ansat på skolen (Tabel 3-18). Andelen af løse vikarer er desuden betydeligt større i Region Sjælland end i de øvrige regioner.

Tabel 3-18 Vikarernes tilknytning til skolen – børnehaveklasser – fordelt på regioner, 2011.

	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark
Ansæt på skolen	38,7%	53,9%	58,8%	36,9%	63,6%
Fast tilkaldevikar	50,2%	36,4%	30,2%	45,7%	29,2%
Løs vikar	11,1%	9,7%	11,0%	17,5%	7,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Med hensyn til skolestørrelse er der en tendens til, at små skoler har en større andel af fastansatte vikarer og en mindre andel af faste tilkaldevikarer end de større skoler (Tabel 3-19).

Tabel 3-19 Vikarernes tilknytning til skolen – børnehaveklasser – fordelt på skolestørrelse, 2011.

	Skoler med op til 250 elever	Skoler med 251-500 elever	Skoler med over 500 elever
Ansæt på skolen	63,1%	52,6%	43,3%
Fast tilkaldevikar	28,9%	36,0%	45,0%
Løs vikar	8,0%	11,4%	11,7%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.7.2 Vikarer i 1.-10.klasse

Der er omtrent lige store andele af vikarer ansat på skolen og faste tilkaldevikarer i 1.-10. klasse (begge omkring 44 %), mens de resterende 11 % er løse vikarer.

Tabel 3-20 Vikarernes tilknytning til skolen – 1.-10. klasse, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Minimum	Maximum
Ansæt på skolen	1294	44,2%	0,0%	100,0%
Fast tilkaldevikar	1294	44,5%	0,0%	100,0%
Løs vikar	1294	11,2%	0,0%	100,0%
Total	1294	100,0%		

Regionalt set kan der spores de samme tendenser i 1.-10. klasse som i børnehaveklasserne: Region Hovedstaden og Region Sjælland har betydeligt mindre andele af vikarer ansat på skolen og betydeligt større andele faste tilkaldevikarer end de øvrige tre regioner. Derudover er der i Region Sjælland en større andel af løse vikarer end i de øvrige regioner (Tabel 3-21).

Tabel 3-21 Vikarernes tilknytning til skolen – 1.-10. klasse – fordelt på regioner, 2011.

	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark
Ansæt på skolen	28,7%	54,0%	48,5%	29,3%	55,0%
Fast tilkaldevikar	60,6%	35,4%	39,4%	53,9%	36,7%
Løs vikar	10,6%	10,6%	12,1%	16,8%	8,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ser man på skolestørrelse har skoler med op til 250 elever større andele af vikarer ansat på skolen og mindre andele af faste tilkaldevikarer end de større skoler (Tabel 3-22).

Tabel 3-22 Vikarernes tilknytning til skolen – 1.-10. klasse – fordelt på skolestørrelse, 2011.

	Skoler med op til 250 elever	Skoler med 251-500 elever	Skoler med over 500 elever
Ansæt på skolen	55,2%	42,1%	37,9%
Fast tilkaldevikar	35,2%	45,5%	50,7%
Løs vikar	9,5%	12,5%	11,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.8 Instruktion af vikarerne før timerne

I 2011-undersøgelsen er der blevet tilføjet et nyt spørgsmål, der handler om, i hvilken grad vikarerne er blevet instrueret inden vikarundervisningstimerne (det vedrører altså kun de timer, der er afholdt som vikarundervisningstimer (kategori B i spørgsmål 1)). De fire svarkategorier var: a) Ingen instruktion fra læreren, b) Vikaren har kun modtaget instruktion om det stofområde, der skal gennemgås, c) Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen, fx gruppearbejde, elevernes indsamling af viden på nettet, d) Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen. Skolerne er blevet bedt om at angive en procentfordeling af timerne fordelt på disse fire svarkategorier for henholdsvis 0.-3. klasse, 4.-6. klasse og 7.-10. klasse.

3.8.1 Vikarer 0.-3. klasse

I 0.-3. klasse er vikarerne gennemsnitligt blevet instrueret om både stofområde og tilrettelæggelse i 66 % af vikarundervisningstimerne, mens de i 21 % af timerne kun har modtaget instruktion om stofområdet. I knap 6 % af timerne har vikarerne slet ingen instruktion modtaget, mens de i 8 % af timerne kun har modtaget instruktion om tilrettelæggelsen (Tabel 3-23). De gennemsnitlige procentfordelinger dækker dog over en betydelig variation mellem de enkelte skoler.

Tabel 3-23 Vikarernes instruktion – 0.-3. klasse, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Minimum	Maximum
Ingen instruktion fra læreren	1240	5,5%	0,0%	100,0%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	1240	20,5%	0,0%	100,0%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	1240	7,7%	0,0%	100,0%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	1240	66,2%	0,0%	100,0%
Total	1240	100,0%		

Regionalt set adskiller Region Hovedstaden og Region Sjælland sig fra de øvrige tre regioner (Tabel 3-24). I Region Hovedstaden har vikarerne modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse i kun 54 % af vikarundervisningstimerne og i Region Sjælland kun i 59 % af timerne. I de øvrige tre regioner ligger de tilsvarende tal på over 70 %. I Region Hovedstaden er der en betydeligt større andel af timerne, hvor vikarerne slet ingen instruktion har modtaget, og i både Hovedstaden og Sjælland er der større andele af timerne, hvor vikarer kun har modtaget instruktion om stofområdet.

Tabel 3-24 Vikarernes instruktion – 0.-3. klasse – fordelt på regioner, 2011.

	Hoved- staden	Midtjyl- land	Nordjyl- land	Sjælland	Syddan- mark
Ingen instruktion fra læreren	10,8%	3,9%	3,2%	6,4%	3,3%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	25,9%	16,1%	18,3%	25,8%	18,1%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	9,8%	7,0%	5,1%	8,4%	7,7%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	53,5%	73,0%	73,4%	59,4%	70,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fordelt på skolestørrelse kan der ikke spores helt så store forskelle. Der er stort set ingen forskel på, om skolerne har 251-500 elever eller over 500 elever. På skoler med op til 250 elever er der dog en lidt større andel af timerne, hvor vikarerne har modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse (Tabel 3-25).

Tabel 3-25 Vikarernes instruktion – 0.-3. klasse – fordelt på skolestørrelse, 2011.

	Skoler med op til 250 elever	Skoler med 251- 500 elever	Skoler med over 500 elever
Ingen instruktion fra læreren	3,2%	5,1%	7,6%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	17,0%	22,4%	20,9%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	5,9%	8,8%	8,0%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	73,9%	63,7%	63,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.8.2 Vikarer 4.-6. klasse

I 63 % af vikarundervisningstimerne i 4.-6. klasse har vikarerne modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse, mens de i 23 % af timerne kun har modtaget instruktion om stofområdet (Tabel 3-26). Der er altså tale om omtrent samme procentfordeling som i vikarundervisningstimerne i 0.-3. klasse (jf. Tabel 3-23).

Tabel 3-26 Vikarernes instruktion – 4.-6. klasse, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Minimum	Maximum
Ingen instruktion fra læreren	1251	5,8%	,0%	100,0%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	1251	22,9%	,0%	100,0%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	1251	8,6%	,0%	100,0%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	1251	62,6%	,0%	100,0%
Total	1251	100,0%		

Regionalt set skiller Region Hovedstaden og Region Sjælland sig ligesom i 0.-3. klasse ud med mindre andele af timer, hvor vikarer har modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse i 4.-6. klasse (Tabel 3-27).

Tabel 3-27 Vikarernes instruktion – 4.-6. klasse – fordelt på regioner, 2011.

	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark
Ingen instruktion fra læreren	10,5%	4,1%	3,5%	8,0%	3,5%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	28,0%	19,3%	20,2%	26,7%	21,5%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	10,1%	7,7%	6,5%	9,9%	8,7%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	51,4%	69,0%	69,8%	55,4%	66,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Med hensyn til skolestørrelse er der også i 4.-6 klasse en tendens til, at skoler med op til 250 elever har en større andel af timer, hvor vikarer har modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse end på større skoler (Tabel 3-28).

Tabel 3-28 Vikarernes instruktion – 4.-6. klasse – fordelt på skolestørrelse, 2011.

	Skoler med op til 250 elever	Skoler med 251-500 elever	Skoler med over 500 elever
Ingen instruktion fra læreren	3,3%	6,2%	7,3%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	18,7%	23,8%	25,0%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	6,6%	9,2%	9,3%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	71,5%	60,7%	58,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.8.3 Vikarer 7.-10. klasse

I 7.-10 klasse er 61 % af vikarundervisningstimerne med vikarer, der har modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse (Tabel 3-29). De tilsvarende tal for 0.-3. klasse er 66 % (Tabel 3-23) og for 4.-6. klasse 63 % (Tabel 3-26). Der er altså ikke de store forskellinger i fordelingerne alt efter om der ses på de små klasser, mellemklasserne eller de store klasser, men dog tendens til et lille fald i andelen af timer med instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse, jo højere klassetrin der er tale om.

Tabel 3-29 Vikarernes instruktion – 7.-10. klasse, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.	Minimum	Maximum
Ingen instruktion fra læreren	977	6,5%	0,0%	100,0%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	977	23,2%	0,0%	100,0%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	977	9,5%	0,0%	100,0%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	977	60,8%	0,0%	100,0%
Total	977	100,0%		

Fordelt på regioner er det atter Region Midtjylland, Nordjylland og Syddanmark, der har størst andel af vikarundervisningstimer, hvor vikarerne er blevet instrueret om både stofområde og tilrettelæggelse af undervisningen, og mindst andel af vikarundervisningstimer, hvor vikarerne ingen instruktion har modtaget (Tabel 3-30).

Tabel 3-30 Vikarernes instruktion – 7.-10. klasse – fordelt på regioner, 2011.

	Hoved- staden	Midtjyl- land	Nordjyl- land	Sjælland	Syddan- mark
Ingen instruktion fra læreren	10,6%	4,3%	3,3%	8,6%	4,2%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	26,7%	18,3%	22,8%	29,9%	19,7%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	9,5%	8,5%	7,6%	11,5%	10,2%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	53,2%	68,9%	66,3%	50,0%	65,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ser man på skolestørrelse er der også i 7.-10. klasse en tendens til, at små skoler har en større andel af timer, hvor vikarer har modtaget instruktion om både stofområde og tilrettelæggelse (Tabel 3-31).

Tabel 3-31 Vikarernes instruktion – 7.-10. klasse – fordelt på skolestørrelse, 2011.

	Skoler med op til 250 elever	Skoler med 251- 500 elever	Skoler med over 500 elever
Ingen instruktion fra læreren	6,3%	6,1%	6,9%
Vikaren har kun modtaget instruktion om stofområdet	15,8%	23,4%	24,3%
Vikaren har kun modtaget instruktion om tilrettelæggelsen af undervisningen	9,2%	9,6%	9,5%
Vikaren har både modtaget instruktion om stofområdet og om tilrettelæggelsen af undervisningen	68,7%	60,9%	59,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

3.9 Årsager til timeaflysninger

Som det fremgik af **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** bliver kun 0,4 % af de planlagte timer aflyst. Det er dog stadig interessant at se nærmere på, hvad årsagerne er til, at nogle timer må aflyses i stedet for fx at blive afholdt med vikar eller som selvstændige undervisningstimer.

Tabel 3-32 viser, at den hyppigst nævnte årsag til aflysningerne er, at der ikke er nogen kvalificerede vikarer - 63 % af skolerne med aflyste timer angiver dette som en årsag¹⁶. En anden hyppigt nævnt årsag er, at der ikke er penge nok på vikarbudgettet – 34 % af skolerne med aflyste timer angiver dette som en årsag. Kun 17 % af skolerne har markeret, at de ikke har haft tid til at finde en vikar, mens mindre end 5 % af skolerne har angivet manglende fleksibilitet i henholdsvis de lokale og de centrale arbejdstidsaftaler for lærerne som årsag til timeaflysninger.

Ved undersøgelsen i 2010 angav 57 % af skolerne manglen på kvalificerede vikarer som årsag, mens 41 % angav manglende penge på vikarbudgettet som årsag. Der er således sket et skifte over tid, idet der er sket en stigning i andelen af skoler, der mangler kvalificerede vikarer og et fald i andelen af skoler, der mangler penge på vikarbudgettet. Der er også sket en lille stigning i andelen af skoler, der ikke har tid til at finde en vikar (fra 13 % i 2010 til 17 % i 2011). Mht. arbejdstidsaftaler som årsag til aflysninger er procentfordelingerne uændrede siden 2010.

Tabel 3-32 De væsentligste årsager til aflysninger, 2011.

	Antal svar	Gns. pct.
Ingen kvalificerede vikarer	562	63,4%
Ikke tid til at finde en vikar	151	17,0%
Ikke penge på vikarbudgettet	301	34,0%
Manglende fleksibilitet i lærernes lokale arbejdstidsaftale	41	4,6%
Manglende fleksibilitet i lærernes centrale arbejdstidsaftale	39	4,4%
Andet	235	26,5%
Alle svar	886	150,0%

Kun skoler med aflyste timer i perioden (kategori E i spørgsmål 1).

27 % af skolerne har markeret, at der var andre årsager til, at de måtte aflyse timerne. Skolerne havde i et åbent tekstfelt mulighed for at forklare, hvad disse øvrige årsager fx kunne være. 235 skoler har svaret på dette åbne spørgsmål. Den hyppigst nævnte årsag er, at der er tale om yderlektioner - primært på de ældste klassetrin. Herunder er oplistet de hyppigste svar, som ofte er overlappende:

¹⁶ Bemærk at der er tale om et multipelt spørgsmål, hvor skolerne kunne angive flere forskellige årsager.

- Yderlektioner – primært for de ældste klasser (ved yngre klasser sendes elever i SFO)
- Ingen fagrelevante vikarer (typisk ved valgfag, fysik/kemi, hjemkundskab)
- Pædagogisk/faglig vurdering af at elever vil få lige så stort udbytte af at få aflyst timerne
- Økonomisk prioritering (i fht. udbyttet af vikartimer)
- Aflysninger i overensstemmelse med skolebestyrelsens principper (typisk relateret til en eller flere af de øvrige årsager der er nævnt)
- Ikke flere vikarer til rådighed
- Akut opstået situation/manglende tid til at finde vikarer
- Timerne afholdes på et andet tidspunkt af skoleåret¹⁷.

Problemerne med at finde kvalificerede vikarer ser ud til at gælde på tværs af alle fem regioner – i Region Sjælland angiver hele 71 % af skolerne det som en årsag, mens det gælder for 66 % af skolerne i henholdsvis Region Syddanmark og Hovedstaden (Tabel 3-33). I Midtjylland, Nordjylland og Sjælland har omkring 38-39 % af skolerne angivet manglende penge på vikarbudgettet som årsag, mens det gælder for en lidt mindre andel af skolerne i Region Syddanmark og kun for 26 % af skolerne i Hovedstaden.

Der ser ikke ud til at være betydelige forskelle på årsagerne til timeaflysninger på tværs af skolestørrelser (tabel ikke vist).

Tabel 3-33 De væsentligste årsager til aflysninger fordelt på regioner, 2011.

	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark
Ingen kvalificerede vikarer	65,9%	54,4%	60,6%	71,2%	66,3%
Ikke tid til at finde en vikar	18,0%	19,4%	19,2%	11,6%	16,3%
Ikke penge på vikarbudgettet	25,6%	39,6%	37,5%	37,7%	32,2%
Manglende fleksibilitet i lærernes lokale arbejdstidsaftale	4,3%	1,8%	6,7%	2,7%	8,2%
Manglende fleksibilitet i lærernes centrale arbejdstidsaftale	5,2%	3,2%	4,8%	3,4%	5,3%
Andet	27,5%	26,7%	27,9%	23,3%	26,9%
Alle svar	146,4%	145,2%	156,7%	150,0%	155,3%

Kun skoler med aflyste timer i perioden (kategori E i spørgsmål 1).

¹⁷ Her er der altså reelt ikke tale om aflyste timer.

4 Planlagt, gennemført og aflyst specialundervisning

Skolernes specialundervisningstimer omfatter i denne undersøgelse specialundervisning eller andet særligt undervisningstilbud på et hold eller som enkeltmandsundervisning. Undervisning i særlige specialklasserækker på skolen, hvor eleverne har al deres undervisning i specialklassen, er ikke omfattet (er opgjort i spørgsmål 1, se Kapitel 3). Specialundervisningstimerne er opdelt på, om der er tale om specialundervisning, der foregår uden for hjemklassen, eller specialundervisning, der foregår med støtte i hjemklassen.

4.1 Specialundervisning uden for hjemklassen

På landsplan læses 89,8 % af specialundervisningstimerne uden for hjemklassen efter planen, mens 1,6 % læses med vikar (Tabel 4-1). 7,9 % af timerne aflyses, hvor eleverne sendes til hjemklassen, og 0,6 % af timerne aflyses, hvor eleverne ikke modtager nogen undervisning.

I 2010 sås næsten præcis samme fordeling: 89,6 % af timerne blev læst efter planen, 2 % blev læst med vikar, 7,7 % blev aflyst, hvor eleverne blev sendt til hjemklassen, og 0,7 % af timerne blev aflyst, hvor eleverne ikke modtog undervisning.

Tabel 4-1 Skolernes planlagte specialundervisningstimer uden for hjemklassen, 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Timer læst med vikar	C. Aflyste timer, hvor elever blev sendt til hjemklassen	D. Aflyste timer, hvor elever ikke modtog undervisning
Alle klassetrin	Antal timer	126140	113299	2077	9979	785
	%	100,0%	89,8%	1,6%	7,9%	0,6%

Fordeles specialundervisningstimerne uden for hjemklassen på regioner, ses der ikke ret store forskelle. Andelen af timer læst efter planen er størst i Region Nordjylland, hvor 91,8 % af timerne læses som planlagt, og mindst i Region Sjælland, hvor 87,6 % af timerne læses som planlagt (Tabel 4-2).

Hverken kommunestørrelse eller skolestørrelse har nogen nævneværdig betydning for, hvor stor en andel af specialundervisningstimerne uden for hjemklassen, der læses som planlagt (tabeller ikke vist).

Tabel 4-2 Skolernes planlagte specialundervisningstimer uden for hjemklassen fordelt på regioner, 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Timer læst med vikar	C. Aflyste timer, hvor elever blev sendt til hjemklassen	D. Aflyste timer, hvor elever ikke modtog undervisning
Hovedstaden	Antal timer	43586	39264	451	3501	370
	%	100,0%	90,1%	1,0%	8,0%	0,8%
Midtjylland	Antal timer	24655	22269	530	1732	124
	%	100,0%	90,3%	2,1%	7,0%	0,5%
Nordjylland	Antal timer	12627	11593	174	811	48
	%	100,0%	91,8%	1,4%	6,4%	0,4%
Sjælland	Antal timer	16827	14735	388	1609	94
	%	100,0%	87,6%	2,3%	9,6%	0,6%
Syddanmark	Antal timer	28446	25437	534	2326	149
	%	100,0%	89,4%	1,9%	8,2%	0,5%

4.2 Specialundervisning med støtte i hjemklassen

89,9 % af specialundervisningstimerne med støtte i hjemklassen læses efter planen, mens 2,5 % læses med vikar og 7,6 % aflyses (Tabel 4-3).

I 2010 blev 89,1 % af timerne læst som planlagt, 2,5 % blev læst med vikar og de resterende 8,3 % blev aflyst.

Tabel 4-3 Skolernes planlagte specialundervisningstimer med støtte i hjemklassen, 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Timer læst med vikar	C. Aflyste timer
Alle klassetrin	Antal timer	125866	113194	3109	9563
	%	100,0%	89,9%	2,5%	7,6%

Regionalt set læses den største andel af timer efter planen i Region Nordjylland (92,2 %) og den mindste andel i Region Hovedstaden (88,2 %). Tilsvarende er andelen af aflyste timer størst i Hovedstaden og mindst i Nordjylland (Tabel 4-4).

Fordelt på kommunistørrelse og skolestørrelse er der ikke betydelige forskelle på specialundervisningstimerne med støtte i hjemklassen (tabeller ikke vist).

Tabel 4-4 Skolernes planlagte specialundervisningstimer med støtte i hjemklassen fordelt på regioner, 2011.

		Planlagte timer i alt	A. Timer læst efter planen	B. Timer læst med vikar	C. Aflyste timer
Hovedstaden	Antal timer	43446	38316	831	4299
	%	100,0%	88,2%	1,9%	9,9%
Midtjylland	Antal timer	28086	25725	583	1778
	%	100,0%	91,6%	2,1%	6,3%
Nordjylland	Antal timer	11473	10573	211	689
	%	100,0%	92,2%	1,8%	6,0%
Sjælland	Antal timer	15101	13418	617	1067
	%	100,0%	88,9%	4,1%	7,1%
Syddanmark	Antal timer	27760	25162	867	1731
	%	100,0%	90,6%	3,1%	6,2%

5 Generel håndtering af timer der ikke kan læses som planlagt

5.1 Skolebestyrelsens principper for håndtering af timerne

58,8 % af skolerne har fastlagt principper for håndtering af timer, der ikke kan læses som planlagt (Tabel 5-1). I 2010 havde 59,5 % af skolerne fastlagt sådanne principper, så der er stort set ingen ændring her.

Tabel 5-1 Principper for håndtering af timer der ikke kan læses som planlagt, 2011.

	Antal svar	%
Ja	782	58,8%
Nej	547	41,2%
I alt	1329	100,0%

5.2 Faste retningslinjer for tilrettelæggelse af vikarundervisning

Skolerne er desuden blevet spurgt, om de har faste retningslinjer for, hvordan vikarundervisningstimerne tilrettelægges. Ved både enkeltstående vikarundervisningstimer og ved længerevarende vikarforløb i et fag har omkring 74 % af skolerne faste retningslinjer (Tabel 5-2 og Tabel 5-3).

Tabel 5-2 Retningslinjer for tilrettelæggelse af enkeltstående vikarundervisningstimer, 2011.

	Antal svar	%
Ja	992	74,0%
Nej	348	26,0%
I alt	1340	100,0%

Tabel 5-3 Retningslinjer for tilrettelæggelse af vikarundervisningstimer ved længerevarende vikarforløb, 2011.

	Antal svar	%
Ja	994	74,3%
Nej	344	25,7%
I alt	1338	100,0%

Skolerne har haft mulighed for at komme med kommentarer til spørgsmålet om faste retningslinjer for tilrettelæggelsen af vikarundervisningstimer. 214 skoler har benyttet sig af dette kommentarfelt. Svarene koncentrerer sig om følgende emner:

- Der lægges skriftligt vikarmateriale/vikarplan/vikarbesked på intranet, da det prioriteres højt, at der foregår reel undervisning i timerne.
- Vikarerne forventes at melde tilbage til læreren.
- Så vidt muligt benyttes uddannede vikarer og helst linjefaglærere.
- Teamlærere dækker hinanden ved fravær (typisk ved skoler der anvender selvstændigt teamsamarbejde).
- Ved længerevarende forløb prioriteres det så vidt muligt at ansætte faste vikarer/benytte vikarer, som kender klassen.
- Ved længerevarende forløb får vikaren ofte støtte/coaching fra andre lærere/ledelsen.
- Der er principper om at prioritere vikarer i de mindste klasser og primært aflyse de større klassers (yder-)timer.
- Visse skoler aflyser principielt ikke undervisning (alle timer vikardækkes).
- En del skoler har ikke faste skriftlige retningslinjer, men har typisk alligevel en fast praksis for vikardækningen (mange af disse skoler er nye).

5.3 Opfølgning på vikarundervisning

Ved vikarundervisningstimerne kan der i varierende grad følges op på timerne af ledelsen og/eller den fraværende lærer, så det sikres, at vikarundervisningen indgår som en integreret del af det samlede undervisningsforløb. Ved enkeltstående vikarundervisningstimer følger 37 % af skolerne altid op på timerne, mens 55 % af skolerne kun gør det nogle gange. Kun 7 % af skolerne følger sjældent op og mindre end 1 % følger aldrig op på timerne (Tabel 5-4).

Tabel 5-4 Opfølgning på enkeltstående vikarundervisningstimer af ledelsen og/eller den fraværende lærer, 2011.

	Antal svar	%
Altid	500	37,4%
Nogle gange	734	54,9%
Sjældent	92	6,9%
Aldrig	11	,8%
I alt	1337	100,0%

Billedet ser lidt anderledes ud, når det kommer til de længerevarende vikarforløb i et fag. Her følger 84 % af skolerne altid op på timerne og 16 % følger op nogle gange. Kun 0,6 % af skolerne følger sjældent op og ingen skoler laver aldrig opfølgning (Tabel 5-5).

Tabel 5-5 Opfølgning på vikarundervisningstimer ved længerevarende vikarforløb af ledelsen og/eller den fraværende lærer, 2011.

	Antal svar	%
Altid	1117	83,6%
Nogle gange	211	15,8%
Sjældent	8	0,6%
Aldrig	0	0,0%
I alt	1336	100,0%

Skolerne har haft mulighed for at komme med kommentarer til spørgsmålet om opfølgning på vikarundervisningstimerne. 164 skoler er kommet med kommentarer til dette spørgsmål:

- De fleste skoler angiver, at der oftest eller altid gives tilbagemelding til den fraværende lærer (og/eller ledelsen).
- Tilbage meldingen foregår typisk skriftligt via besked/intra/fast formular, men nogle steder foregår tilbagemeldingen mundtligt.
- Der følges som regel op på både det faglige og det sociale.
- Ved længerevarende forløb følger ledelsen tit op med samtaler med vikaren.
- Der er som regel en tættere opfølgning ved nye/løse vikarer end ved faste vikarer.
- På en del skoler er det ledelsen selv, der dækker vikartimerne.
- Mange skoler har kommenteret, at de mangler en svarkategori mellem 'Altid' og 'Nogle gange', idet de fleste oftest eller næsten altid følger op på vikartimerne.

5.4 Generelle spørgsmål vedrørende vikardækning opdelt på skolernes andel af timer læst efter planen og andel vikarundervisningstimer

I dette afsnit vises skoler med og uden fastlagte principper for håndtering af timer, der ikke kan læses som planlagt, opdelt på skolernes andel af timer læst efter planen.

Andelen af timer læst efter planen er opdelt i fire grupper: Skoler med mindre end 80 % læst efter planen, skoler med 80-90 % læst efter planen, skoler med 90-95 % læst efter planen og skoler med mere end 95 % læst efter planen.

Derudover vises skoler med og uden retningslinjer for vikarundervisningstimer samt skoler med forskellig grad af opfølgning på vikarundervisningstimer, opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer.

Andelen af vikarundervisningstimer er opdelt i fire grupper: Skoler med mindre end 5 % vikarundervisningstimer, skoler med 5-10 %, skoler med 10-15 % og skoler med 15 % eller derover.

5.4.1 Fastlagte principper for vikardækning opdelt på skolernes andel af timer læst efter planen

Tabel 5-6 viser, at det især er skoler med mindst og størst andele af timerne læst efter planen, som ikke har fastlagt principper for, hvordan timer der ikke kan læses som planlagt, skal håndteres. For begge disse grupper af skoler er det under 50 %, som har fastlagt principper, mens det gælder for mere end 60 % af de skoler, hvor 80-95 % af timerne læses efter planen.

Tabel 5-6 Fastlagte principper for håndtering af timer, der ikke kan læses som planlagt, opdelt på skolernes andel af timer læst efter planen, 2011.

	Mindre end 80 %	80-90 %	90-95 %	95 % eller derover
Ja	49,0%	63,9%	61,5%	47,3%
Nej	51,0%	36,1%	38,5%	52,7%
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

5.4.2 Retningslinjer for håndtering af vikarundervisningstimer opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer

Omtrent samme billede tegner sig, når der ses på retningslinjer for vikarundervisningstimerne.

Blandt skolerne med mindst og størst andel vikarundervisningstimer har 70 % fastlagt retningslinjer for enkeltstående vikarundervisningstimer, mens det gælder for 76 % af de skoler, der har 5-15 % vikarundervisningstimer (Tabel 5-7).

Tabel 5-7 Faste retningslinjer for tilrettelæggelse af enkeltstående vikarundervisningstimer, opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer, 2011.

	Mindre end 5 %	5-10 %	10-15 %	15 % eller derover
Ja	69,6%	76,3%	76,3%	69,9%
Nej	30,4%	23,7%	23,7%	30,1%
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Ses der på retningslinjerne for de længerevarende vikarforløb, er det især skolerne med mindst andel vikarundervisningstimer, der ikke har fastlagt retningslinjer (Tabel 5-8).

Tabel 5-8 Faste retningslinjer for tilrettelæggelse af vikarundervisningstimer ved længerevarende vikarforløb, opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer, 2011.

	Mindre end 5 %	5-10 %	10-15 %	15 % eller derover
Ja	68,7%	76,4%	76,7%	74,3%
Nej	31,3%	23,6%	23,3%	25,7%
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

5.4.3 Opfølgning på vikarundervisningstimer opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer

I Tabel 5-9 og Tabel 5-10 herunder ses skolernes svar på spørgsmålene omkring opfølgning på vikarundervisningstimer, opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer.

Tabel 5-9 viser, at samlet set 94 % af skolerne med mindre end 5 % vikarundervisningstimer altid eller nogle gange følger op på de enkeltstående vikarundervisningstimer¹⁸. Til sammenligning gælder dette kun for 88 % af skolerne med 15 % vikarundervisningstimer eller derover. Der er altså en tendens til, at skolerne med størst andele vikarundervisningstimer sjældnere følger op på de enkeltstående timer end skoler med mindre andele vikarundervisningstimer.

Tabel 5-9 Opfølgning på enkeltstående vikarundervisningstimer, opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer, 2011.

	Mindre end 5 %	5-10 %	10-15 %	15 % eller derover
Altid	40,8%	34,3%	41,3%	35,1%
Nogle gange	52,8%	58,6%	49,8%	52,6%
Sjældent	5,8%	6,0%	8,1%	12,3%
Aldrig	0,6%	1,1%	0,8%	0,0%
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Ser man på opfølgningen på de længerevarende vikarforløb, tegner der sig ligeledes et billede af, at skolerne med størst andele vikarundervisningstimer i mindre grad følger op på timerne (Tabel 5-10). Det er således en noget mindre andel af skolerne med størst andel vikarundervisningstimer, der altid følger op på de længerevarende forløb: 78 % af skolerne med 15 % vikarundervisningstimer eller derover følger altid op på de længerevarende vikarforløb, mens det gælder for 87 % af skolerne med mindre end 5 % vikarundervisningstimer.

¹⁸ En del skoler har gjort opmærksom på, at det er svært at skelne mellem altid og nogle gange mht. opfølgning op vikarundervisningstimer, idet de fleste gør det næsten altid. Det er derfor mest retvisende at kommentere på de to svarkategorier samlet set.

Tabel 5-10 Opfølgning på vikarundervisningstimer ved længerevarende vikarforløb, opdelt på skolernes andel af vikarundervisningstimer, 2011.

	Mindre end 5 %	5-10 %	10-15 %	15 % eller derover
Altid	86,5%	82,5%	84,9%	77,9%
Nogle gange	13,5%	16,8%	14,0%	21,2%
Sjældent	0,0%	0,6%	1,2%	0,9%
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

5.5 Skolernes generelle kommentarer til undersøgelsen

Til sidst i spørgeskemaet var der et åbent tekstfelt, hvor skolerne kunne skrive generelle kommentarer til undersøgelsen som helhed – 183 skoler har benyttet sig af dette. Skolernes kommentarer vedrører typisk en eller flere af følgende emner:

- Beskrivelser af særlige organiseringer på skolen, som gør det svært at passe svarene ind i spørgeskemaets kategorier (fx selvstyrede teams og årsnormer, 10. klasse centre, aldersintegreret undervisning, fælles årgangsundervisning osv.).
- Beskrivelser af særlige forhold i undersøgelsesperioden (brobygning, praktik, projektperioder, lærerkurser, lærersygdom osv.).
- Svært for skolerne at sondre mellem specialundervisning i og uden for hjemklassen.
- I vikartimerne uden undervisning foregår der ofte noget fagligt relevant alligevel.
- Spørgsmålet omkring graden af vikarinstruktion er svært at besvare for mange skoler.
- Mange skoler spørger hvad formålet med undersøgelsen egentlig er og kommenterer, at den er meget tidskrævende/kontrollerende/bureaukratisk.